

спеціальне заняття зі здобувачами освіти про методи і прийоми самостійного вивчення дисципліни з показом функціонального зв'язку змісту інформаційних джерел щодо змісту теоретичних і експериментальних робіт вчених-науковців. Відповідно, коли здобувачі освіти усвідомлять, що дуже багато важливого й корисного можна виявити в сучасних інформаційних джерелах, тоді не будуть обмежуватися виключно навчально-методичною літературою чи матеріалами лекцій, молодь, використовуючи сучасні технології освіти, свідомо вже застосовує в навчальній практиці й новітні технології контролю знань, умінь та навичок.

Список використаних джерел

1. Максименко С. Д. Психологія в соціальній і педагогічній практиці (Методологія, методи, програми, процедури): навч. посібник для вищої школи. Київ: Наукова думка, 1998. 224 с.
2. Балагура О. О., Лещенко Є. О. Тьюторство як одна з пріоритетних освітньо-професійних та практико-орієнтованих технологій вищої школи. *Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку*: матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2020). С. 167-170.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Брик Оксана Михайлівна (м. Київ, Україна)

Orcid ID 0000-0003-4527-2408

Сучасний освітній простір нашої країни проходить складний період серйозних змін, пов'язаних з вимогами та умовами воєнного стану. Сам освітній процес як такий, за цих умов видається значно ускладненим, що пов'язано як з вимогами забезпечення життя і здоров'я його учасників, так і зі зміною пріоритетів в самому навчальному процесі в цей непростий період. До всього

сказаного додаються труднощі, обумовлені присутністю вкрай різних умов для навчання у різних учасників, оскільки, під час війни дехто з них опинився в евакуації, в тому числі і за кордоном, дехто – на тимчасово окупованих територіях, а хтось лишився у місці проживання, де безпекова ситуація могла це дозволити. Разом з тим психологічний стан учасників освітнього процесу також зазнав значних, іноді - критичних змін, обумовлених переживанням стресу через війну та викликані нею травматичні обставини. Проте, апріорі зрозуміло, що і в таких екстремальних умовах освітній процес має відновлюватись і продовжуватись, засвідчуючи цим фактом безперервність свого тривання. Таким чином, ситуація зумовила необхідність загального пристосування різних форм навчання до медіапростору та можливості дистанційного ведення занять. Щодо дистанційної форми навчання слід згадати, що вона набула характеру повсякденної практики навчального процесу ще під час пандемії COVID – 19, і ще тоді виявила ряд різноманітних особливостей свого функціонування, зокрема, особливостей психологічних, які нині лише яскравіше проявились. Скажімо, впровадження дистанційної форми навчання утруднило проведення творчих практичних занять у формі тренінгу, що є особливо значимим для курсів з психологічних дисциплін. Адже, для таких курсів при звичній стандартній аудиторній формі навчання було характерним широке застосування і розповсюдження занять даного типу. Дистанційне ж навчання примусило шукати відповідних форм і способів проведення їх онлайн, намагаючись не втратити при тому ні в творчій, ні в навчальній їх цінності.

За нашими спостереженнями та досвідом щодо дистанційного ведення таких занять нами було зроблено деякі висновки, що дозволяють визначити певні психологічні особливості їх ведення онлайн. Так, нині, за умов дистанційного ведення, може бути важко організувати навіть саму тренінгову взаємодію, вже не кажучи про її контроль та отримання тренером активного зворотного зв'язку від групи. Хоча, при звичайній тренінговій роботі в аудиторії все це, як правило, не викликало значимих утруднень ні у ведучого, ні у тренінгової групи. Проте, онлайн форма тренінгової роботи часто вимагає для таких звичайних процедур

більше часу, ніж аудиторна, особливо при обговоренні проблемних завдань, чи організації групової дискусії. Адже, за умов живого спілкування учасники добре організованого тренінгового процесу можуть завжди зрозуміти настрій і думки інших учасників, зокрема, і самого ведучого та звернутися до групи за підтримкою і допомогою. В умовах же онлайн взаємодії все це не завжди можливо, як через утруднення з отриманням невербальної, особливо - оптико-кінетичної інформації і відтак – труднощів з встановленням емоційного зв'язку між учасниками тренінгу, так і через сувору необхідність дотримання відведеного на тренінг часу, що примушує учасників поспішати та конкурувати між собою за можливість висловитись. Відтак, група не може не відчувати певний психологічний дискомфорт, що не може не відбитися на навчальній якості такого заняття. Позаяк це не сприяє ні активній роботі учасників тренінгу, ні засвоєнню ними матеріалу заняття, ні набуттю відповідного емоційного досвіду, який і є однією з найголовніших цінностей тренінгового процесу взагалі. Часто-густо, перебуваючи під впливом такого тиску обставин, слухачі вважають за краще відмовчатися і бути досить пасивними, в той час, як тренеру необхідно все ж стимулювати групу до активної роботи, а можливості для цього за онлайн форми заняття досить обмежені. Втім, можна стверджувати, що в онлайн тренінгах завжди є деяка кількість надактивних учасників, що, очевидно, викликано як браком живого спілкування – особливо за нинішніх умов, так і необхідністю заявити про себе, засвідчивши для себе ж свою значимість. Разом з тим, онлайн-спілкування у порівнянні із живим, дає своєрідне відчуття захищеності, учасник відчуває себе сміливіше та впевненіше і відповідно поводить, іноді забираючи час та можливість висловитись у інших, тим самим створюючи додаткові труднощі для ведучого у забезпеченні рівних можливостей вираження своєї позиції всіми учасникам заняття.

Все згадане разом з необхідністю налагодження конструктивної тренінгової взаємодії і активного фідбеку від групи, як і жорсткий таймінг є лише частиною труднощів, з якими доводиться працювати тренеру в умовах онлайн-формату в нинішні часи. Відтак, стає очевидним, що тренер має докладати

додаткових творчих зусиль щодо пошуку нових тренінгових форм та можливостей подальшої розробки та адаптації до медіапростору дистанційного тренінгового навчання без втрат в його навчальній якості.

РЕЛІГІЯ І ПРАВО У ФОКУСІ ДИХОТОМІЇ «ГЛОБАЛЬНЕ – ЛОКАЛЬНЕ»

Бучма Олег Васильович (м. Київ, Україна)

Orcid ID 0000-0002-0241-5512

Глобалізаційні метаморфози і процеси сучасного плинного світу детермінують зміну уявлень про релігійні системи. Початок III тисячоліття ознаменувався новим контуром нової релігійної моделі – цивілізаційної. На задній план суспільного буття поступово відсувають національно-етнічні і культурні його складові. Під впливом цих процесів якісного перетворення набувають інтернаціоналізовані відтворювальні цикли релігійної складової, яка в цих умовах демонструє відповідний до них (умов) рівень своєї функціональності зрощуючись з економікою і політикою. Нині, світ знаходиться на порозі формування модифікованих соціальних структур з вираженою релігійною складовою. Водночас ці процеси спричинили велику концентрацію протиріч і напруг у тих регіонах світового співтовариства де етнонаціональна, етнокультурна і етнорелігійна палітра найбільш яскрава.

Сучасний спосіб буття релігій, передусім, виявляється в уніфікації й комерціалізації релігії та у поширенні попрелігійності. Глобальні межі уніфікації релігії визначаються передусім засобами масової комунікації, для яких вже майже не існує кордонів. А як відомо традиційні релігії сформувалися в суспільствах, що існували в певних кордонах. На противагу їм нині релігії перетинають, завдяки сучасним технологіям в галузі комунікації і транспорту, будь-які конкретні часові і просторові межі. Тому «реформовані» традиційні релігії відстоюючи свободу свого буття у локальному вимірі намагаються